

(8) Příspěvek na podporu činnosti politického institutu činí ročně částku rovnající se 10 % z celkové výše příspěvku na činnost, který náleží straně nebo hnutí. V žádosti podle § 20a odst. 3 uvedou strana a hnutí název a sídlo politického institutu, na podporu jehož činnosti je příspěvek určen.

(9) Příspěvek na mandát náleží po celé volební období jen straně a hnutí, na jejichž kandidátní listině byl poslanec, senátor, člen zastupitelstva kraje nebo člen zastupitelstva hlavního města Prahy zvolen. Jestliže byl poslanec, senátor, člen zastupitelstva kraje nebo člen zastupitelstva hlavního města Prahy zvolen na kandidátní listině koalice nebo sdružení stran a hnutí a nezávislých kandidátů, náleží příspěvek na mandát po celé volební období jen straně a hnutí, za které byl na kandidátní listině koalice nebo sdružení stran a hnutí a nezávislých kandidátů uveden. Není-li na uprázdněný mandát poslance, člena zastupitelstva kraje nebo člena zastupitelstva hlavního města Prahy náhradník nebo zanikne-li mandát senátora v průběhu volebního období, příspěvek na mandát straně nebo hnutí nenáleží.

(10) Pro zjištění nároku na stálý příspěvek a příspěvek na podporu činnosti politického institutu a stanovení jejich výše u strany a hnutí, které jsou členy koalice, je rozhodující dohoda o podílu členů koalice na volebním výsledku. Není-li taková dohoda uzavřena, nebo není-li ve stanovené lhůtě doručena Ministerstvu financí, dělí se volební výsledek rovným dílem. Ustanovení odstavce 2 zůstává nedotčeno. Strana a hnutí doručí Ministerstvu financí dohodu o podílu členů koalice do posledního dne lhůty pro registraci kandidátních listin.

(11) Jestliže se dohody podle odstavce 10 doručené Ministerstvu financí navzájem liší a vznikne-li straně a hnutí nárok na stálý příspěvek nebo na příspěvek na podporu činnosti politického institutu, Ministerstvo financí výplatu stálého příspěvku nebo příspěvku na podporu politického institutu všem členům koalice pozastaví; po vyplatí Ministerstvo financí stálý příspěvek nebo příspěvek na podporu politického institutu i zpětně.

(12) V roce konání voleb do Poslanecké sněmovny, Senátu, zastupitelstva kraje nebo zastupitelstva hlavního města Prahy se propočítávají roční státní příspěvky za každé volební období zvlášť. Straně a hnutí náleží měsíčně jedna dvanáctina propočteného ročního státního příspěvku. V měsíci konání voleb obdrží strana a hnutí státní příspěvek propočtený z výsledků voleb toho volebního období, jehož výše bude pro stranu a hnutí výhodnější. Dojde-li k rozpuštění Poslanecké sněmovny, k novým volbám do zastupitelstva kraje nebo do zastupitelstva hlavního města Prahy, náleží straně a hnutí roční stálý příspěvek, příspěvek na mandát a příspěvek na podporu činnosti politického institutu v poměrné části ještě za měsíc, v němž došlo k rozpuštění Poslanecké sněmovny, k novým volbám do zastupitelstva kraje nebo do zastupitelstva hlavního města Prahy. Uprázdnil-li se mandát poslance, člena zastupitelstva kraje nebo člena zastupitelstva hlavního města Prahy a na uprázdněný mandát není náhradník nebo dojde-li k zániku mandátu senátora, náleží roční příspěvek na mandát a příspěvek na podporu činnosti politického institutu v poměrné části ještě za měsíc, v němž tato skutečnost nastala.

K § 20

Jak již bylo zmíněno, § 17 odst. 8 obsahuje obecný výčet jednotlivých „dovolených“ příjmů politických stran, přičemž podrobnější úprava převážně většiny z nich je přenechána navazujícím ustanovením zákona o politických stranách. Ve vztahu k příjmům politických stran ze státního rozpočtu [§ 17 odst. 8 písm. a), b) a j)] je tímto ustanovením právě § 20, který podrobně upravuje jednotlivé druhy příjmů politických stran (a politických institutů) ze státního rozpočtu („státní příspěvky“), včetně výše a podmínek vzniku nároku, na což navazuje § 20a, který podrobně upravuje proces jejich výplaty. I přes svůj nemalý rozsah se ovšem nejedná o úpravu problematiky příjmů politických stran ze státního rozpočtu úplnou, neboť mimo její regulaci zůstaly jednak příspěvky na úhradu volebních nákladů, jednak prvky tzv. nepřímého státního financování (blíže viz komentář k § 17 odst. 8).

Přestože financování politických stran ze státního rozpočtu (státní financování) obecně u veřejnosti nevyvolává takové hrozby a podezření, jako je tomu u financování politických stran ze soukromých zdrojů (blíže viz komentář k § 18), a to s ohledem na všeobecně převládající názor: „státní peníze = čisté peníze“, nelze v žádném případě konstatovat, že se jedná o otázku zcela nekontroverzní. Naopak, regulace státního financování politických stran (zejména nastavení jejich parametrů) v sobě skrývá rovněž potenciál výskytu závažných hrozeb pro fungování svobodné soutěže politických stran (čl. 5 Ústavy). Tím spíše, že ona zastupitelské demokracii imanentní hrozba, plynoucí z prolnutí tvůrce i adresáta právní úpravy a tedy nebezpečí projekce vlastních zájmů politických (parlamentních) stran do podoby regulace svého vlastního financování, v rámci regulace státního financování přeci jen nabývá reálnějších kontur, neboť jedním z klíčových hledisek pro nastavení parametrů (podmínek výplaty) bývají zpravidla výsledky politické soutěže. A jak tomu ostatně obvykle bývá u jakéhokoliv subjektu usilujícího o moc, rovněž u politických (parlamentních) stran, dle aktuálních výsledků politické soutěže participujících na politické moci a zprostředkovaně rozhodujících o podobě takové právní úpravy, jejich „vlastním“ (a do určité míry legitimním) zájmem bude si získanou politickou moc uchovat (příp. ji zvýšit) a tedy tyto výsledky politické soutěže přinejmenším zakonzervovat. Kupříkladu tím, že přijatou právní úpravou, mění pravidla politické soutěže, ostatním politickým stranám, potenciálně ohrožujícím jejich postavení, účast v politické soutěži a tedy jejich úsilí o získání podílu na moci buď přímo znemožní, anebo výrazně ztíží.

Z historie politické praxe u nás lze v této souvislosti poukázat na „opozičně-smluvní“ změny zákona o volbách do Parlamentu (provedené zákonem č. 204/2000 Sb.) a také zákona o politických stranách (provedené zákonem č. 340/2000 Sb., blíže srov. Šimíček, 2000, s. 285–291), přičemž tato změna byla dokonce přijata hlasy téměř všech (s výjimkou KSČM) tehdejších parlamentních politických stran. V nálezu sp. zn. Pl. ÚS 53/2000, jímž byly některé z nově zakotvených změn úpravy státního financování politických stran derogovány, Ústavní soud mimo jiné poodhalil jejich skutečné motivy: „Je zde zřejmá tendence proti volné soutěži všech politických sil, neboť zvýšení podpory parlamentních stran je doprovázeno současným omezením stran méně úspěšných. Vznikají tak disproporce rozporné s účelem a cílem financování politických stran z veřejných prostředků, tedy umožněním jejich volné soutěže.“

Pokud tedy v rámci obecného výkladu k hospodaření politických stran (viz komentář k § 17) bylo zdůrazněno, že zákonný rámec, jímž je tato otázka upravena, a rovněž samotný model financování politických stran do značné míry ovlivňují charakter samotné politické soutěže, uvedené platí nejen pro regulaci financování politických stran ze soukromých zdrojů, ale i pro regulaci jejich financování ze státního rozpočtu. Proto i zde musí být kladen důraz na požadavek respektování, podpory a ochrany svobodné soutěže všech (nikoliv pouze parlamentních) politických stran (čl. 5 Ústavy, čl. 22 Listiny), v oblasti financování politických stran vyjádřen především v principech oddělenosti politických stran od státu, rovnosti a transparentnosti, přičemž zejména první dva zmíněné principy musí zákonodárce při úpravě financování politických stran ze státního rozpočtu nutně brát v potaz.

Koneckonců působení principu oddělenosti politických stran od státu (čl. 20 odst. 4 Listiny) v minulosti nastolilo otázku samotné přípustnosti a legitimacy (zákonem zakotvené) existence státního financování politických stran. Ústavní soud se této otázce věnoval v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 26/94, v němž [s inspirací v judikatuře Spolkového ústavního soudu, zejména v rozhodnutí z roku 1966 – BVerfGE 20, 56 (*Parteienfinanzierung I.*)] dovedl, že ambivalentní povaha politických stran (soukromoprávní charakter, nicméně plnící veřejnoprávní funkce) a jejich význam pro fungování reprezentativní demokracie legitimizuje „nárok i na to, aby stát plnění těchto pro funkci státu nezbytných úloh umožnil a podpořil“.

Ústavní soud ovšem současně v citovaném nálezu poukázal na nebezpečí plynoucí ze státní finanční podpory, když konstatoval, že „úlohu podporovat politické strany při plnění jejich ústavních a zákonných funkcí by snadno mohl přestat plnit stát, který by z této finanční podpory učinil prostředek svého vlivu na jejich činnost anebo dokonce nástroj k jejich manipulaci“ (Pl. ÚS 26/94). Upozornil tak na obecně nežádoucí, nicméně stále více patrný trend v chování politických stran, spočívající ve stále těsnějším propojení se státem, a to nikoliv pouze v oblasti financování (blíže viz komentář k § 5). Postupně budovaný a prohlubovaný vztah politických stran a státu dle I. van Biezen a P. Kopeckého nabývá třech různých, specifických, nicméně negativně zabarvených dimenzí: a) závislost politických stran na státu; b) ovládání (řízení) politických stran státem; a c) kolonizace (penetrace) státu politickými stranami (blíže srov. Biezen, Kopecký, 2007, s. 235–254).

Prvně zmíněná dimenze vztahu politických stran a státu, tj. závislost politických stran na státu, se projevuje právě v oblasti financování politických stran, když se finanční prostředky ze státního rozpočtu stávají převažujícím (ne-li přímo dominantním) zdrojem příjmů politických stran (srov. Landfried, 1994). Přestože tedy působení principu oddělenosti politických stran od státu nebrání samotné existenci právní úpravy státního financování politických stran, zákonodárce jej nesmí dát ze zřetele ani při regulaci dílčích otázek, týkajících se již konkrétních parametrů (podmínek, pravidel) této právní úpravy. Zde sice už do popředí vystupuje onen druhý princip, tzn. princip rovnosti šancí (viz níže), nicméně princip oddělenosti politických stran od státu pro zákonodárce představuje nepřekročitelný mezní limit („generelní hranici“ – Pl. ÚS 26/94). Jemu by měl tudíž rovněž přizpůsobit podobu regulace státního financování politických stran, a to v závislosti na děletrvajícím přítomnosti faktorů (indikátorů) poukazujících na výskyt nežádoucího jevu v podobě

narůstající finanční závislosti politických stran na příjmech ze státního rozpočtu. Alarmujícím budiž konstatování, že zákonodárce, navzdory skutečnosti, že v realitě financování politických stran v ČR se nežádoucí jev v podobě narůstající finanční závislosti na příjmech ze státního rozpočtu zřetelně projevuje již dlouho, žádná regulační opatření tento jev zmírňující nepřijal.

Přijaté změny regulace financování politických stran, provedené na základě novelizace zákona o politických stranách (zákonem č. 302/2016 Sb.), vedle posílení principu transparentnosti, nejen že očividně zpřísnily podmínky pro získávání příjmů politických stran ze soukromých zdrojů (viz komentář k § 18), ale nadto zdroj jejich příjmů ze státního rozpočtu ještě posílil, a to jednak navýšením částek příspěvku na mandát, jednak zavedením „příspěvku na podporu činnosti politického institutu“ (viz § 20 odst. 5), byť tuto skutečnost paradoxně skrývá za „účelné využití finančních prostředků, o které byl zákonem č. 345/2010 Sb. s účinností od 1. ledna 2011 snížen příspěvek na mandát.“ (cit. dle důvodové zprávy k zákonu č. 302/2016 Sb.).

Otázkou tedy zůstává, zda, příp. jak dlouho přetrvává tento stav, zjevně se nacházející v přímém rozporu s výše citovanými závěry judikatury Ústavního soudu, k němuž velkou měrou přispívá i současná právní úprava v zákoně o politických stranách. Ostatně i v tomto ohledu by se Ústavní soud mohl nechat inspirovat judikaturou Spolkového ústavního soudu, který, ač v minulosti odmítal blíže nastínit konkrétní podobu státního financování politických stran, v jednom z nejvýznamnějších rozhodnutí z této oblasti [rozhodnutí ze dne 9. 4. 1992, BVerfGE 85, 264 (*Parteienfinanzierung II*)], zvolil mnohem více aktivistický přístup, když na půdorysu vyslovené protiústavnosti dosavadní úpravy státního financování vymezil novou, ústavně aprobovatelnou podobu státního financování politických stran, kterou následně zákonodárce přejal do nové úpravy v německém *Parteiengesetz* (blíže srov. Armin, 2002, s. 1065–1078). Dlužno však dodat, že Ústavní soud samotný své výše rekapitulované závěry později popřel či přinejmenším výrazně oslabil, a to v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 10/03 (viz komentář k odst. 3).

K odst. 1

Komentovaný odstavec 1 obsahuje výčet příjmů (příspěvků) plynoucích politickým stranám ze státního rozpočtu a upravených pouze v zákoně o politických stranách (§ 17 odst. 8), nejedná se tedy o výčet úplný (blíže viz komentář k § 17 odst. 8). V důsledku novelizace (provedené zákonem č. 302/2016 Sb.) byl k „tradičnímu“ příspěvku na činnost, který se sestává ze „stálého příspěvku“ a „příspěvku na mandát“, přiřazen nový „příspěvek na podporu činnosti politického institutu“ (viz odst. 5), a to s účinností od „prvního dne volebního období Poslanecké sněmovny následujícího po dni vyhlášení tohoto zákona“.

Hodnocení příspěvku na činnost jako tradičního je dáno skutečností, že v zákoně o politických stranách se nachází již od července roku 1994, kdy vstoupila v účinnost jeho novela (zákon č. 117/1994 Sb.). Přijetí této novely tak současně představuje významný mezník v oblasti regulace hospodaření politických stran, neboť představuje zřetelný příklon zákonodárce ke státnímu financování politických stran. V následujících obdobích tyto tendence pouze a jen zesilovaly, čímž se ovšem zákonodárce začasť dostával do přímého střetu s Ústavním soudem, neboť ten byl

několikrát povolán k přezkumu ústavnosti dalších, „nově“ přijatých změn právní úpravy financování politických stran ze státního rozpočtu (viz níže).

Samotný vznik nároku politických stran na výplatu všech v § 20 vypočtených příspěvků ze státního rozpočtu je vázán na splnění „podmínek stanovených zákonem o politických stranách“. Tyto podmínky, specificky nastavené pro každý z těchto příspěvků zvláště, jsou konkretizovány v navazujících ustanoveních § 20 (odst. 3 až 5), kde jsou koncipovány jako odkládací (ve smyslu § 548 odst. 2 obč. zák.), tzn. na jejich splnění závisí, zda právní následky (vznik nároku) vůbec nastanou, příp. kdy. Stejnou systematiku zachovává § 20 i ve vztahu k úpravě navazujících otázek, tzn. ke každému příspěvku jednotlivě stanoví jejich výši (odst. 6 až 8), následuje úprava reagující na specifické situace (zánik mandátu, existence koalic politických stran či konání voleb). Na tuto úpravu pak plynule navazuje úprava postupu Ministerstva financí při výplatě příspěvků ze státního rozpočtu obsažená v § 20a.

Se způsobem nastavení parametrů těchto zákonných podmínek se v praxi nejvíce pojí ony potenciální hrozby pro fungování svobodné soutěže politických stran, neboť jejich volba je plně v dispozici zákonodárce a tedy podléhá vlivu a zájmům politických (parlamentních) stran. Pojistku proti případnému svévolnému či účelovému rozhodování představuje (by měl představovat) především zmíněný princip rovnosti šancí soutěžících subjektů (politických stran), jenž je odrazem ústavního příkazu na respektování, podporu a ochranu svobodné soutěže všech (nikoliv pouze parlamentních) politických stran (čl. 5 Ústavy, čl. 22 Listiny).

Ačkoliv princip rovnosti šancí charakterizuje vztah politických stran navzájem, požadavky jsou kladeny primárně na stát, a to při nastavení podmínek vstupu a participace v politické soutěži, včetně financování této účasti. „Díke ‚svobodná soutěž politických sil‘ klade důraz právě na tu fázi procesu politické konkurence, jež předchází etablování stran v dosažených pozicích, tedy především důraz na svobodný vstup politických sil do volební soutěže. Svobodná soutěž politických stran je tak nepochybně hodnotou, které musí dát přednost i zákonná úprava financování politických stran státem a jež je pod ochranou Ústavy a Listiny.“ (Pl. ÚS 53/2000).

Zajištění rovnosti šancí soutěžících subjektů na úspěch v politické soutěži tak představuje jeden z nezbytných předpokladů naplnění ústavního příkazu umožnění (aktivně ochranný prvek) a ochrany (pasivně obranný prvek) svobodné (volné, férové) soutěže politických stran. Svévolné a vrchnostenské zásahy do politické soutěže upřednostňující, anebo naopak omezující některého ze soutěžících subjektů na úkor ostatních ze strany státu (a ostatních veřejnoprávních korporací a jejich orgánů) tak představuje nejen narušení ideologické a politické neutrality státu, ale neguje i samotný ústavní příkaz zachování svobodné politické soutěže. Proto je dle V. Šimíčka tento příkaz třeba vykládat rovněž v souvislosti s čl. 3 odst. 1 Ústavy a čl. 4 Listiny, když je požadavek svobodné soutěže politických sil „neslučitelný s jakoukoliv formou diskriminace a také je při jeho naplňování nutno dbát na zákaz zneužití případných omezení.“ (cit dle Wagnerová, Šimíček, Langášek a kol., 2012, s. 517). Jak ostatně konstatoval i Spolkový ústavní soud, „právo na rovnost šancí (*Recht auf Chancengleichheit*) je porušeno tehdy, jestliže státní orgány ve volební kampani působí ve prospěch či neprospěch některých politických stran či kandidátů.“ [rozhodnutí ze dne 2. 3. 1977, BVerfGE 44, 124 (*Öffentlichkeitsarbeit*), cit. dle

Molek, Šimíček, 2006, s. 91–92]. Na druhou stranu nelze tento požadavek vykládat ve smyslu absolutní rovnosti pro všechny soutěžící (kandidující) subjekty, když je jeho přiměřená redukce žádoucí nikoliv z hlediska zabránění rizika nadměrné fragmentarizace parlamentu, ale primárně jako prostředek odrazující malé politické strany z účasti na volbách pouze s vidinou zisku finančních prostředků od státu. Zmíněný Spolkový ústavní soud proto připustil diferenciaci v mezích principu rovnosti kandidujících politických stran („princip rovnosti šancí nevyžaduje po zákonodárci, aby cestou úhrady volebních nákladů uměle vyrovnával faktické nerovnosti u soutěžících politických stran“), a vytvořil koncept, jenž právní teorie označuje za tzv. koncept odstupňované rovnosti šancí „*abgestufte Chancengleichheit*“ (srov. Schreiber, 2002, s. 120–122). Ten byl poprvé aplikován v judikatuře k otázce regulace přístupu kandidujících politických stran do veřejnoprávních médií [rozhodnutí ze dne 3. 9. 1957, BVerfGE 7, 99 (*Sendezeit I*)]. Uvedený koncept pak přešel do své judikatury i Nejvyšší správní soud (viz např. NSS č. j. Vol 15/2006-20).

K odst. 2

Z námi učiněného výčtu odkládacích podmínek byla záměrně vynechána podmínka zakotvená v nyní komentovaném odst. 2, jež „vznik nároku“ politických stran na stálý příspěvek nebo na příspěvek na mandát podmiňuje „předložením ve stanovené lhůtě úplné výroční finanční zprávy“. Ačkoliv se jedná o podmínku zmíněnou v § 20 na prvním místě, zdaleka se nejedná o podmínku odkládací, postavenou na roveň podmínkám zakotveným v odst. 3 až 5, neboť ani předložení úplné výroční finanční zprávy ve stanovené lhůtě (§ 19h odst. 1) nárok dané politické strany na stálý příspěvek nebo příspěvek na mandát nezakládá. Jedná se tak o nepřesnou formulaci, z níž současně nelze v žádném případě dovodit, že pokud politická strana splní podmínky, jež skutečně podmiňují vznik nároku na příspěvek na činnost, nicméně ve stanovené lhůtě nepředloží úplnou výroční finanční zprávu, tento nárok zaniká (srov. např. sp. zn. II. ÚS 507/05).

Uvedená podmínka se tudíž vztahuje spíše k výplatě příspěvku, nikoliv ke vzniku nároku, neboť zákonem o politických stranách předvídaným důsledkem jednání politické strany v podobě včasného nepředložení úplné výroční finanční zprávy je „pozastavení výplaty splátky příspěvku na činnost“ [§ 20a odst. 2 písm. a), příp. b)] (blíže viz komentář k § 20a).

K odst. 3 až 5

Teprve podmínky obsažené v nyní komentovaných odst. 3 až 5 představují ony skutečně odkládací podmínky, s nimiž zákon o politických stranách pojí vznik nároku na stálý příspěvek (odst. 3), příspěvek na mandát (odst. 4), resp. příspěvek na podporu činnosti politického institutu (odst. 5). Jak již bylo zmíněno, právě způsob nastavení dílčích parametrů těchto podmínek také bývá nejčastějším předmětem politických diskuzí, mocenských střetů, ale také ústavněprávních konfliktů, protože mají potenciál velmi významně ovlivnit postavení a působení jednotlivých subjektů v politické soutěži a v konečném důsledku i výsledky politické soutěže samotné. Důvod je prostý: peníze, neboť tyto podmínky určují dělicí linii mezi politickými stranami, které dosáhnou na nemalý objem finančních prostředků ze státního

rozpočtu, v současnosti pro řadu politických stran nadto naprosto klíčových pro jejich činnost a existenci.

Množství mocenských střetů i ústavněprávních konfliktů se nevyhnula ani úprava obsažená v zákoně o politických stranách, jež od doby zakotvení pojednáváných příspěvků na činnost (zákon č. 117/1994 Sb.) prodělala celou řadu změn, týkajících se kupříkladu vymezení okruhu potenciálních adresátů či samotné výše příspěvků.

Pomineme-li nálezy sp. zn. Pl. ÚS 30/98, v němž Ústavní soud shledal protiústavní v zákoně o volbách do Parlamentu zakotvenou 3% klauzuli obdržení hlasů z celkového počtu odevzdaných platných hlasů, jejíž překročení bylo nezbytnou podmínkou pro výplatu příspěvku na úhradu volebních nákladů (v podstatě totéž zopakoval v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 42/2000), prvním z oněch ústavněprávních konfliktů mezi Ústavním soudem a zákonodárcem ohledně přípustnosti změn úpravy státního financování byl citovaný nálezy sp. zn. Pl. ÚS 53/2000. Ústavní soud jím jako protiústavní zrušil napadená ustanovení § 20 odst. 4 věty druhé a část § 20 odst. 7, ve znění novely zákona o politických stranách (zákon č. 340/2000 Sb.), která jednak nárok na výplatu stálého příspěvku nově podmínila (vedle 3% klauzule obdržení hlasů z celkového počtu odevzdaných platných hlasů) i trvalejší účastí v parlamentu („Nezíská-li strana a hnutí v následujících volbách počet hlasů potřebných k jejich zastoupení v Poslanecké sněmovně podle zvláštního právního předpisu, nárok na stálý příspěvek nevzniká.“), jednak zdvojnásobila výši ročního příspěvku na mandát poslance nebo senátora na 1 mil. Kč. Ústavní soud je nicméně shledal právě v rozporu s principem rovnosti šancí politických stran a také s principem oddělenosti politických stran od státu (viz citace nálezu sp. zn. Pl. ÚS 53/2000 v přehledu judikatury).

Bezprostřední reakcí zákonodávce na tento nálezy bylo přijetí další novely zákona o politických stranách (zákon č. 170/2001 Sb., jenž nadto představuje historicky první příklad tzv. přílepku). S „respektem k závěrům nálezu“ byla přijatou změnou stanovena výše příspěvku na mandát poslance nebo senátora (900 000 Kč), současně však byl navýšen stálý příspěvek z 3 mil. na 6 mil. Kč, přičemž částka obdržena za každých dalších započatých 0,1 % hlasů se zvýšila ze 100 000 na 200 000 Kč, a to až do výše obdržení 5 % hlasů. Nadto je třeba zdůraznit, že předchozí novelou (zákon č. 340/2000 Sb.) do zákona o politických stranách nově zakotvený „příspěvek na mandát za člena krajského zastupitelstva“ ve výši 250 000 Kč ročně zůstal zachován.

Rovněž tato úprava se v roce 2003 stala předmětem přezkumu ústavnosti před Ústavním soudem, především pak podmínka týkající se vzniku nároku na stálý příspěvek, která je v podstatě v totožném znění obsažena i v nyní komentovaném odst. 3, tj. „nejméně 3 % hlasů“ získaných ve volbách do Poslanecké sněmovny. Prizmatem principu rovnosti šancí („diskriminační vůči menším politickým stranám“) byla zpochybňována a následně Ústavním soudem v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 10/03 přezkoumávaná ona hodnota 3 %.

Ústavní soud ovšem k její derogaci nepřistoupil, když v odůvodnění svého zamítavého nálezu sice podrobně rekapituloval svou dosavadní judikaturu k otázce financování politických stran, nicméně její závěry při hodnocení posuzovaného návrhu interpretoval spíše povšechně a nenásledoval její komplexní způsob nazírání na problematiku financování politických stran (srov. odlišná stanoviska k nálezu). Tak lze například hodnotit použitý argument, že pokud Ústavní soud v minulosti upozorňoval

na hrozby pro svobodnou politickou soutěž plynoucí z převahy příjmů politických stran ze státního rozpočtu, „snížení hranice pro poskytování stálého příspěvku na činnost politických stran pod hranici 3 % ve volbách získaných hlasů však zmíněný problém nejen neřeší, ale naopak rozšiřuje okruh adresátů tohoto příspěvku, a ve svých důsledcích znamená další nárůst státního podílu na financování politických stran. (...) Kromě navýšení požadavků na státní rozpočet by takovýto posun odporoval principu zakotvenosti politických stran v občanské společnosti, principu, který nachází výraz především v dobrovolné podpoře politických stran ze strany občanů, na základě jejich uvážení a výběru podle programové blízkosti stran.“ Ústavní soud tak, zjednodušeně řečeno, upřednostnil fiskální důvody před principem rovnosti šancí, když se zcela vyhnul posouzení otázky možného nespravedlivého přerozdělování finančních prostředků ze státního rozpočtu a rezignoval tak na možnost již tehdy zabránit projevujícímu se trendu, kdy stále narůstající množství finančních prostředků ze státního rozpočtu bylo a je díky regulačním opatřením v zákoně o politických stranách rozdělováno mezi stále klesající počet politických stran. Zůstane-li však výše poskytnutých finančních prostředků nezměněna a pouze bude zúžen okruh jejich potenciálních adresátů, problém s existencí politických stran finančně závislých na státu nezmizí.

V citovaném nálezu se Ústavní soud věnoval i přezkumu ústavnosti navazující podmínky, jež vznik nároku na stálý příspěvek současně pojí s úspěchem pouze „ve volbách do Poslanecké sněmovny“. Tato podmínka přetrvává v nyní komentovaném odst. 3 dodnes a, na rozdíl od Ústavního soudu, který její přípustnost dovodil z potřeby „zrcadlit reálné postavení politické strany v ústavním systému státu, zejména míru její participace, resp. potencionální participace u neparlamentních stran na moci zákonodárné, jakož i na utváření vrcholného orgánu moci výkonné – vlády“, jsme toho názoru, že se jedná z ústavněprávního pohledu (střet s principem rovnosti šancí) přinejmenším o velmi sporný aspekt. Úprava v zákoně o politických stranách totiž přispívá k rozevírání pomyslných nůžek mezi parlamentními a mimoparlamentními politickými subjekty, projevující se v zjevné disproporci mezi nadfinancováním parlamentních stran a nefinancováním neparlamentních stran.

Uvedené konstatování lze v přiměřené míře ostatně použít i ve vztahu k podmínce, jíž odst. 4 podmiňuje vznik nároku na příspěvek na mandát. V tomto případě se však zjevná disproporce týká nezávislých kandidátů, ať již ve volbách do Senátu, tak i v komunálních volbách, když nárok na příspěvek na mandát nezávislého kandidáta/senátora, resp. člena zastupitelstva obce zákon nepředvídá. V daném případě se však jedná o omezení spíše legitimní, neboť účelem zákonného zakotvení příspěvku na mandát je podpora politických stran, nikoliv osob, kterým tento mandát vznikl. Proto komentovaný odst. 3 nárok na příspěvek pojí s mandáty vzešlými převážně z voleb, v nichž mohou kandidovat pouze registrované politické strany, tedy s výjimkou voleb do Senátu. Zde však v praxi nezdědka dochází k praxi kandidatury nezávislých (nestranických) kandidátů s „podporou“ politické strany, jež je kandiduje (přihlašuje k registraci). Tato strana také v případě zvolení takového kandidáta následně inkasuje příspěvek na mandát. Smutným budiž fakt, že uvedená disproporce je znásobena i úpravou podmínek vzniku nároku na „příspěvek na úhradu volebních nákladů“ § 85 zák. o volbách do Parlamentu (zákon č. 247/1995 Sb.), nalézt legitimitu takového omezení je již ovšem obtížnější.

Nárok dané politické strany na nově zakotvený příspěvek na podporu činnosti politického institutu (k samotným politickým institutům viz komentář k § 17 odst. 4 až 7) nyní komentovaný odst. 5 se pojí se splněním dvou dílčích podmínek zároveň: a) „alespoň jeden poslanec byl za danou stranu zvolen alespoň ve dvou z posledních tří po sobě jdoucích volebních období Poslanecké sněmovny včetně probíhajícího volebního období“ (v době nabytí účinnosti této úpravy prvně uvedenou podmínku naplňovaly ČSSD, ODS, KSČM, TOP09 a KDU-ČSL) a b) tato politická strana je současně „zakladatelem nebo členem politického institutu“, na jehož činnost chce příspěvek čerpat. Prvně jmenovaná podmínka ovšem dle našeho názoru vzbuzuje pochybnosti ohledně souladu s principem rovnosti šancí. Důvodová zpráva k zákonu č. 302/2016 Sb. zakotvení takto zvláště nastavené podmínky odůvodňuje snahou navázat příspěvek na „dlouhodobou existenci minimálního zastoupení strany v Poslanecké sněmovně“, čímž i v tomto případě úprava státního financování v zákoně o politických stranách přispívá k oné disproporcii mezi parlamentními a neparlamentními politickými stranami. Nadto však činí rozdíly i mezi parlamentními politickými stranami samotnými, aniž by však bylo možné k tomu nalézt jiné, než ryze politické pohnutky.

Závěrečná věta odst. 5 pak obsahuje příkaz politickým stranám příspěvek na podporu činnosti politického institutu použít „výlučně k hrazení výdajů na činnost politického institutu“.

K odst. 6 až 8

Komentované odst. 6 až 8, vždy u každého státního příspěvku zvlášť, upravují jejich výši. Jak již bylo výše zmíněno, tento parametr byl relativně častým cílem změn provedených v zákoně o politických stranách (samozřejmě s výjimkou příspěvku na podporu činnosti politického institutu) a jeho samotné zavedení vyvolávalo řadu politických kontroverzí i ústavněprávních konfliktů.

Podle odst. 6, jehož podoba zůstala nezměněna od nabytí účinnosti „přílepkové“ novely z roku 2001 (zákon č. 170/2001 Sb., jímž došlo ke 100% navýšení), je aktuální minimální výše stálého příspěvku pro politickou stranu, pokud tedy splňuje zde opětovně zdůrazněnou podmínku vzniku nároku, stanovena na 6 000 000 Kč ročně. Tato částka může být ovšem navyšována, a to dle kritéria úspěšnosti ve volbách do Poslanecké sněmovny, konkrétně tedy „za každých dalších i započatých 0,1 % hlasů“ částkou 200 000 Kč ročně, nicméně toto navyšování je možné činit pouze do hodnoty „5 % hlasů“, dále se již příspěvek nezvyšuje. Z uvedeného je zřejmé, že politickým stranám, jež mají být i jen jediného svého zvoleného poslance v Poslanecké sněmovně, vzniká nárok na vyplacení stálého příspěvku ve výši 10 mil. Kč ročně. Uvedenými parametry je tak prosazována absolutní rovnost mezi politickými stranami zastoupenými v Poslanecké sněmovně a tzv. odstupňovaná rovnost mezi politickými stranami, jež překročily onu 3% hranici získaných volebních hlasů, a současně akceptována (Ústavním soudem ústavně aprobována) nerovnost (disproporce) mezi těmito a ostatními politickými stranami.

Podle odst. 7 příspěvek na mandát činí ročně 900 000 Kč, pokud jde o „mandát poslance či senátora“, a 250 000 Kč ročně, pokud jde o „mandát člena zastupitelstva kraje a člena zastupitelstva hlavního města Prahy“. Rovněž tyto parametry byly opakovaně cílem změn, přijatých v důsledku novelizací zákona o politických stranách,

a to včetně té poslední (zákon č. 302/2016 Sb.), a také předmětem ústavněprávních sporů. Kupříkladu výše příspěvku na mandát poslance (a později i senátora) se postupně zvyšovala z původních 500 000 až na 1 mil. Kč, nicméně tuto částku již Ústavní soud odmítl akceptovat (viz Pl. ÚS 53/2000), na což zákonodárce reagoval snížením na částku 900 000 Kč. Tato výše byla ovšem za účelem „snížení deficitu veřejných rozpočtů“ snížena (zákonem č. 345/2010 Sb.) na částku 855 000 Kč (237 500 Kč za mandát krajského zastupitele). V důvodové zprávě k citovanému zákonu zmíněný předpoklad, že „v příštím roce bude předložena další novela zákona č. 424/1991 Sb., která od roku 2012 sníží příspěvek politickým stranám a politickým hnutím o dalších 5 %“, již ovšem v praxi naplněn nebyl. Naopak, t. č. poslední novelizace zákona o politických stranách (provedená zákonem č. 302/2016 Sb.) tyto částky vrátila zpět na jejich původní hodnoty. Bez zajímavosti patrně není skutečnost, že toto navýšení obsahem samotného vládního návrhu zákona nebylo, do textu zákona se dostalo až na základě posledního pozměňovacího návrhu uplatněného poslancem Z. Stanjurou (ODS), jenž jej zdůvodnil „s ohledem na ekonomický růst České republiky a zvyšující se příjmy státu“.

Výše příspěvku na podporu činnosti politického institutu podle odst. 8 obnáší 10 % příspěvku na činnost politické strany [ve smyslu odst. 1 písm. a)], který je součtem stálého příspěvku (nejvýše 10 mil. Kč) a příspěvku na mandát (variabilní podle počtu mandátů). Konkrétní výše podpory politického institutu ze státního rozpočtu se tudíž bude pohybovat v řádech milionů Kč ročně. Závěrečná věta odst. 8 a zde obsažená povinnost politické strany v žádosti uvést „název a sídlo politického institutu, na podporu jehož činnosti je příspěvek určen“, nás již nyní nesystematicky posouvá do úpravy, týkající se způsobu uplatnění nároku na něj a jeho výplaty, ačkoliv je této problematice věnován § 20a.

K odst. 9

Úprava v odst. 9 podrobně konkretizuje podmínky vzniku, resp. trvání nároku politické strany na příspěvek na mandát ve snaze odstranit případné interpretační či aplikační nesrovnalosti, jež by v praxi mohly činit při uplatnění nároku obtíže (podrobně k tomu srov. NSS 1 Afs 147/2005).

První z nich je doba trvání nároku. Již ze samotného charakteru příspěvku se nabízí logická odpověď, že nárok na příspěvek trvá po celou dobu trvání mandátu, s nímž je provázán (k němuž je poskytován a čerpán). Uvedené stvrzuje věta první odst. 9, když jednoznačně stanoví, že příspěvek na mandát „náleží po celé volební období jen straně, na jejíž kandidátní listině byl poslanec, senátor, člen zastupitelstva kraje nebo člen zastupitelstva hlavního města Prahy zvolen.“

Citované ustanovení ovšem současně cílí i na jinou potenciálně problematickou otázku, a to jak naložit s nárokem dané politické strany na příspěvek na mandát, který ovšem daná politická strana ztratila, nikoliv však z důvodu zániku mandátu jako takového (kupříkladu v Poslanecké sněmovně poměrně časté „přeběhlictví“ jednotlivých poslanců či rozkoly v poslaneckých klubech, vedoucí k jejich rozštěpení). I v těchto případech nárok na příspěvek náleží dané politické straně, přestože v jejích barvách původně zvolený zástupce již hájí zájmy jiného politického uskupení. Smyslem tohoto pravidla je bezesporu i snaha zabránit případnému účelovému

jednání v podobě přetahování držitelů mandátů, s účelem navýšení objemu finančních prostředků plynoucích dané politické straně za tento příspěvek.

Na situaci, kdy mandát jako takový zanikl, cílí poslední věta odst. 9, když zaniká i nárok na příspěvek za takto zaniklý mandát. Tato situace nastane vždy, uprázdní-li se mandát senátora, naopak zánik mandátu u poslanců lze považovat za spíše ojedinělý s ohledem na vždy dostatečný počet náhradníků (blíže k zániku mandátů srov. komentář k § 20b).

Poslední otázkou, kterou řeší odst. 9, je otázka přináležitosti nároku na příspěvek na mandát, vzešlý z případné společné kandidatury politické strany a nezávislých kandidátů. Její řešení ovšem nelze, s ohledem na charakter příspěvku i nastavení odkládací podmínky jeho vzniku (odst. 4), považovat za překvapivé, upřednostněna je politická strana, které nárok za takový mandát náleží.

K odst. 10 až 12

Z obsahu úpravy v komentovaných odst. 10 až 12 je zjevné, že zákonodárce se i zde snažil reagovat na případný výskyt specifických situací a okolností, jež by mohly vyvolat pochybnosti o samotném vzniku, příp. trvání nároku dané politické strany na příslušný příspěvek ze státního rozpočtu.

Úprava v odst. 10 v podstatě navazuje na výše uvedený výklad, neboť cílí rovněž na situace, kdy by si příspěvek mohlo nárokovat vícero subjektů. Tentokrát se však jedná pouze o politické strany, které společně nárokují stálý příspěvek, resp. příspěvek na podporu činnosti politického institutu. Takový společný nárok na stálý příspěvek jim dle odst. 10 může vzniknout tehdy, pokud: a) společně (v předvolební koalici) sestavily jednu kandidátní listinu ve volbách do Poslanecké sněmovny; b) v těchto volbách získaly alespoň 3 % hlasů. Jeho výše, stanovená v odst. 6, se ovšem počtem politických stran participujících na této koalici („členů koalice“) nenásobí.

Komentovaný odst. 10 současně upravuje i otázky navazující, týkající se způsobu výplaty takto vzniklého stálého příspěvku. Bez ohledu na existenci koalice, povinnost předložit úplnou výroční finanční zprávu (ve smyslu odst. 2) mají všechny na koalici participující politické strany. Jisté pochybnosti by ovšem mohla vyvolat otázka, zda k výplatě takového stálého příspěvku může Ministerstvo financí přistoupit i tehdy, pokud tuto povinnost nesplní všechny tyto politické strany. Takové pochybnosti dle našeho názoru úprava v odst. 10 rovněž rozptyluje, neboť předpokládá výplatu „podílů“ stálého příspěvku, putujících do pokladny každé politické strany participující na koalici. Výše tohoto podílu se odvíjí primárně od obsahu „dohody o podílu členů koalice na volebním výsledku“, pokud tedy byla uzavřena a současně včas („do posledního dne lhůty pro registraci kandidátních listin“ v příslušných volbách) doručena Ministerstvu financí.

Úprava obsažená v navazujícím odst. 11 nadto klade na samotný obsah této dohody, stejně jako na postup jejích smluvních stran požadavek určitosti a jasnosti, který předem odstraní jakékoliv pochybnosti („rozpory“) ohledně platnosti Ministerstvu financí doručené dohody či o sjednaném způsobu určení podílu členů koalice na příspěvku. Přítomnost takových rozporů totiž dle odst. 11 představuje překážku pro jeho výplatu ze strany Ministerstva financí, které jeho výplatu „pozastaví“, a to až do doby „odstranění těchto rozporů.“ Jedná se tak o další, v zákoně

o politických stranách zakotvenou okolnost, s níž je spojen důsledek v podobě pozastavení výplaty příspěvku ze státního rozpočtu, nicméně od okolností, předvídaných v § 20a odst. 2, se odlišuje zejména absencí vazby na (domnělé) protiprávní jednání dané politické strany. Vyvstává tak otázka, zda je vůbec přípustné vázat dispozici Ministerstva financí s tímto opatřením i pro takové případy, kde má relativně široký prostor pro vlastní uvážení, ať již ohledně vzniku těchto okolností, tak ohledně doby jejich trvání. I v tomto případě však platí zmínění tvrdosti tohoto opatření v podobě zpětné výplaty příspěvku.

Pokud uvedená dohoda uzavřena nebyla, anebo nebyla doručena Ministerstvu financí včas, pro takové případy se pro stanovení výše podílu uplatní vyvratitelná domněnka (jež se však po uplynutí dané lhůty stává nevyvratitelnou) „rovného podílu na volebním výsledku“ a výše nárokovaného stálého příspěvku se dělí počtem členů koalice. Formulaci, obsaženou v odst. 10, dle níž se „volební výsledek dělí rovným dílem“, nepovažujeme za příliš rozumnou.

Racionalitu postrádáme také v samotném postupu zákonodárce, když v zákoně o politických stranách ponechal bez úpravy otázku vzniku takového společného nároku, resp. výplaty příspěvku na mandát, ačkoliv koalici politických stran může rovněž vzniknout. Pokud je touto úpravou míněn odst. 9, jenž obsahuje i zmínku o „koalici“, potom s ní spojené pravidlo, že příspěvek „náleží po celé volební období jen straně, na jejíž kandidátní listině byl poslanec, senátor, člen zastupitelstva kraje nebo člen zastupitelstva hlavního města Prahy zvolen“, nám příliš návodných řešení neposkytuje. Řešení by tak bylo možné nalézt v nabízejícím se přiměřeném použití úpravy v odst. 10 i pro společný nárok koalice politických stran na příspěvek na mandát.

Nikoliv analogické, ale přímé použití této úpravy odst. 10 naopak výslovně předvídá pro případy společného nároku politických stran v koalici na příspěvek na podporu činnosti politického institutu. Jeho uplatnění v praxi nicméně nepovažujeme za příliš reálné, neboť odkládací podmínka vzniku nároku na tento příspěvek (odst. 5) předpokládá nejen dlouhodobé zachování existence takové koalice, ale také její opakovaný úspěch ve volbách do Poslanecké sněmovny.

Poslední odstavec nyní komentovaného § 20 obsahem své úpravy do značné míry předurčuje úpravu obsaženou v § 20a, neboť stanoví pravidla pro výpočet vyplácené výše příspěvků ze státního rozpočtu, a to pro případy výskytu specifických, zde předvídaných situací. Zatímco v „běžných“ situacích přísluší dané politické straně plná, roční výše nárokovaného příspěvku, jež je dle § 20a odst. 1 vyplácena „ve čtyřech čtvrtletních splátkách pozadu“ (u příspěvku na podporu činnosti politického institutu „ve dvou pololetních splátkách pozadu“ – § 20a odst. 3), výskyt těchto specifických situací tato pravidla mění. Uvedené vyplývá i z § 20a odst. 5, jež Ministerstvu financí stanoví povinnost „upravit výši další splátky státního příspěvku, jestliže se v průběhu roku změnil stav rozhodný pro výpočet výše příspěvku“.

Za takovou specifickou situací odst. 12 předně považuje „rok konání voleb“, relevantních pro vznik nároku na daný příspěvek. V takém případě se roční státní příspěvky „propočítávají za každé volební období zvlášť“ a dané politické straně náleží „měsíčně jedna dvanáctina propočteného ročního státního příspěvku“ (čtvrtletní frekvence jeho výplaty se však tímto nemění na frekvenci měsíční). Takto vypočtená částka je pak určující pro stanovení samotné výše státního příspěvku

v měsíci konání daných voleb, přičemž daná politická strana vždy obdrží částku odpovídající té vyšší („výhodnější“).

Obdobný způsob výpočtu i stanovení samotné (poměrné) měsíční výše příslušného státního příspěvku je odst. 12 předvídan i pro další specifické situace, kterými jsou „rozpuštění Poslanecké sněmovny“, resp. „konání nových voleb“ do krajských zastupitelstev, a v neposlední řadě i „zánik mandátu“, s nímž je spojen nárok na příspěvek na mandát příspěvek na podporu činnosti politického institutu.

Judikatura:

■ Tim, že takto byly negativně ovlivněny politické strany, které sice reprezentují nezanedbatelný zlomek voličů, ale na podíl na státní moci nedosáhly a nemohou své právoplatné voliče reprezentovat, dochází k jejich diskriminaci vůči ostatním stranám či hnutím a zásadnímu negativnímu ovlivnění volné soutěže politických stran, jak je má na mysli čl. 5 Ústavy ČR a čl. 22 Listiny. (...) Není-li respektována volná soutěž politických stran za vyrovnaných podmínek a je-li snaha vytvářet odlišné podmínky pro strany velké či větší a formovat tak přímo či nepřímo politické strany s lepším či horším postavením, a tedy i občany s rozdílnými podmínkami jejich pohybu v politickém systému, nelze takové kroky označit za ústavní. (nálezn Ústavního soudu ze dne 27. února 2001, sp. zn. Pl. ÚS 53/2000)

■ Podle konceptu odstupňované rovnosti šancí ze zásady rovnosti šancí politických stran připuštěných k volbám plyne, že nemohou být vyloučeny z přístupu k rozhlasovému a televiznímu vysílání s odkazem na to, že jsou nevýznamné nebo politicky škodlivé. Tato zařízení totiž musí dát prostor všem tendencím. Na straně druhé však zásada rovnosti soutěžních šancí stran neznamena, že všechny tyto strany musí mít vymezen stejný vysílací čas pro volební agitaci. Je ústavněprávně přípustné vyměřit vysílací časy diferencovaně podle významu stran, pokud malým a novým stranám je dán k dispozici rovněž přiměřený vysílací čas (...). Za kritéria pro diferenciaci významu politických stran slouží např. délka existence stran, jejich předchozí volební výsledky, počet členů, organizační struktura apod. (usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 29. června 2006, č. j. Vol 15/2006-20, č. 946/2006 Sb. NSS)

Související ustanovení:

§ 17 – Hospodaření stran a hnutí, § 19h odst. 1 – Výroční finanční zpráva, § 20a – Výplata příspěvků na činnost, § 20b – Důsledky uprázdnění nebo zániku mandátu

Související předpisy:

čl. 5 Ústavy, – čl. 3 odst. 1, čl. 4, čl. 20 odst. 2, čl. 22 Listiny, – § 548 odst. 2 obč. zák.

Literatura:

- Landfried, C. *Partei Finanzen und politische Macht: Eine vergleichende Studie zur Bundesrepublik Deutschland, zu Italien und den USA*. Baden-Baden: Nomos, 1994.
- Molek, P., Šimíček, V. *Soudní přezkum voleb*. Praha: Linde, 2006.
- Schreiber, W. *Handbuch des Wahlrechts zum Deutschen Bundestag: Kommentar zum Bundeswahlgesetz*. Bonn/Köln: Carl Heymann Verlag, 2002.
- Wagnerová, E., Šimíček, V., Langášek, T., Pospíšil, I. a kol. *Listina základních práv a svobod s komentářem*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012.
- Armin, H. H. von Die neue Parteienfinanzierung. *Deutsches Verwaltungsblatt*. 2002, č. 4, s. 1065–1078.
- Biezen, I. van., Kopecký, P. The State and the Parties: Public Funding, Public Regulation and Rent-seeking in Contemporary Democracies. *Party Politics*. 2007, č. 3, s. 235–254.
- Šimíček, V. Novela zákona o politických stranách v oblasti financování. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2000, č. 3, s. 285–291.

§ 20a

(Výplata příspěvků na činnost)

(1) Příspěvek na činnost vyplácí Ministerstvo financí na žádost strany a hnutí po celé volební období každoročně ve čtyřech čtvrtletních splátkách pozadu. Splátku příspěvku na činnost lze vyplatit až poté, kdy Úřad vyrozumí Ministerstvo financí o tom, že výroční finanční zpráva strany a hnutí byla předložena ve lhůtě uvedené v § 19h a že je úplná. Splátka za první čtvrtletí se vyplácí každoročně do 15. dubna, za druhé čtvrtletí každoročně do 30. června, za třetí čtvrtletí každoročně do 15. října a za čtvrté čtvrtletí každoročně do 1. prosince. Žádost se podává na každou splátku zvlášť.

(2) Výplatu splátky příspěvku na činnost Ministerstvo financí pozastaví, jestliže

- výroční finanční zpráva nebyla Úřadu předložena,
- předložená výroční finanční zpráva je podle zjištění Úřadu neúplná, nebo
- byla podána žaloba podle § 15

(3) Příspěvek na podporu činnosti politického institutu vyplácí Ministerstvo financí na žádost strany a hnutí po celé volební období každoročně ve dvou pololetních splátkách pozadu. Příspěvek na podporu činnosti politického institutu nelze vyplatit dříve, než je vyplacen příspěvek na činnost.

(4) Splátku příspěvku na činnost, jejíž výplata byla podle odstavce 2 pozastavena, vyplatí Ministerstvo financí na žádost strany a hnutí zpětně, pokud

- výroční finanční zpráva byla následně předložena a podle zjištění Úřadu je úplná,
- nabude právní moci rozhodnutí soudu, kterým byl zamítnut návrh na pozastavení činnosti strany a hnutí nebo návrh na rozpuštění strany a hnutí, aniž je jejich činnost pozastavena, nebo
- činnost strany a hnutí byla znovu obnovena (§ 14 odst. 3).

(5) Ministerstvo financí upraví výši další splátky státního příspěvku, jestliže se v průběhu roku změnil stav rozhodný pro výpočet výše příspěvku.

K odst. 1 a 3

Jak již bylo zmíněno v rámci výkladu k § 20, zejména pak k odst. 12, jeho úprava v mnohém předchází úpravě obsažené v nyní komentovaném § 20a. Předmětem jeho regulace je totiž otázka navazující na samotnou otázku vzniku, resp. trvání nároku na státní příspěvky dle § 20 odst. 1 (stálý příspěvek, příspěvek na mandát a příspěvek na podporu činnosti politického institutu), kterou je úprava postupu a dílčích pravidel pro výplatu těchto příspěvků ze státního rozpočtu.

Věta první odst. 1 odhaluje jeden ze základních aspektů této úpravy, a tím je působnost Ministerstva financí. Tomu je svěřena nejen pravomoc vyplácet politickým stranám příspěvky ze státního rozpočtu (odst. 1 a odst. 3) a s tím související povinnost ověřovat splnění podmínek pro vznik, resp. trvání nároku na vyplácený příspěvek, ale také rozhodovat o opatřeních v podobě pozastavení výplaty (odst. 2) a v neposlední řadě stanovit jejich výši v případě výskytu specifických situací (odst. 5).

Samotný způsob výplaty státních příspěvků doznal v důsledku novelizace provedené zákonem č. 302/2016 Sb. oproti původní úpravě řadu změn. Ty odrážejí nejen zakotvení nového příspěvku na podporu činnosti politického institutu, ale také požadavky na upřesnění dílčích pravidel, vycházející z dosavadní praxe.

Působnost Ministerstva financí stejně jako výplata státního příspěvku pouze na základě „žádosti“ (podávané ke každé splátce zvlášť) politické strany zůstaly beze změn, nicméně se změnila frekvence jejich výplaty, a to „každoročně ve čtyřech čtvrtletních splátkách pozadu“. Dřívější pololetní frekvence výplaty byla zachována (převzata) v úpravě výplaty příspěvku na podporu činnosti politického institutu, viz odst. 3 (v původním znění vládního návrhu zákona bylo navrhováno zachování pololetní frekvence pro všechny státní příspěvky). Z toho důvodu také odst. 1 stanoví pevná data, do kdy musí Ministerstvo financí výplatu příspěvku na činnost za příslušné čtvrtletí učinit.

Ačkoliv to § 20a výslovně neupravuje, judikatorně bylo dovozeno, že tak Ministerstvo financí činí formou správního rozhodnutí podle správního řádu (srov. např. NSS č. j. 1 Afs 147/2005-107). Politické strany současně mají možnost podat proti tomuto správnímu rozhodnutí Ministerstva financí rozklad, případně se bránit cestou podání správní žaloby ve smyslu soudního řádu správního. Stejně tak může politická strana k ochraně svých práv (nároku) využít žaloby v případě nečinnosti Ministerstva financí v rámci řízení o žádosti na výplatu příspěvku (srov. např. II. ÚS 507/05).

Na dobu výplaty příspěvku na činnost má bezesporu vliv i další pravidlo obsažené v odst. 1, dle něhož lze k vyplacení příspěvku na činnost přistoupit až poté, kdy Ministerstvo financí obdrží „vyrozumění Úřadu o tom, že výroční finanční zpráva strany a hnutí byla předložena ve lhůtě uvedené v § 19h a že je úplná“. Komentovaný odst. 1 tak poukazuje na podmínku obsaženou v § 20 odst. 2, která „vznik nároku“ politických stran na stálý příspěvek nebo na příspěvek na mandát podmiňuje „předložením ve stanovené lhůtě úplné výroční finanční zprávy“ (§ 19h odst. 1). Přestože se jedná o nepřesnou formulaci, neboť jím není podmíněn vznik nároku na příspěvek na činnost, ale jeho výplata (blíže viz komentář k § 20 odst. 2), nesplnění této podmínky v podobě včasného nepředložení úplné výroční finanční zprávy politickou stranou má za důsledek „pozastavení výplaty splátky příspěvku na činnost“ [§ 20a odst. 2 písm. a), příp. b)].

Ve vztahu k výplatě příspěvku na podporu činnosti politického institutu nadto odst. 3 stanoví ještě jedno pravidlo, a to, že nemůže být vyplacen „dříve, než je vyplacen příspěvek na činnost“.

K odst. 2 a 4

Ačkoliv opatření Ministerstva financí v podobě „pozastavení výplaty příspěvku na činnost“, předvídané v nyní komentovaném odst. 2, má sankční charakter v tom smyslu, že politické straně, jež učinila jednání, s nímž zákon takový důsledek pojí, je po určitý čas odepráno *beneficium* plynoucí z těchto příjmů, nejedná se dle našeho názoru o sankci, která by [s ohledem na existenci sankcí zakotvených v § 19j odst. 2 písm. d) a e)] zakládala porušení zásady *ne bis in idem*. Nadto důsledek v podobě pozastavení výplaty pomine se samotným odstraněním protiprávního jednání politické strany, což ostatně platí i pro jeho „sankční“ dopady, neboť odst. 4 zmírňuje jeho tvrdost stanovením eventuality zpětného vyplacení pozastavené splátky příspěvku.

Důsledek v podobě pozastavení výplaty příspěvku na činnost odst. 2 pojí zejména s nesplněním povinnosti politické strany předložit ve stanovené lhůtě úplnou výroční finanční zprávu (§ 19h odst. 1), přičemž toto jednání může spočívat buď v tom, že politická strana ji Úřadu nepředloží vůbec [písm. a)], anebo ji sice předloží včas, nicméně ze zjištění Úřadu vyplyne, že se nejedná o úplnou (bezvadnou) finanční zprávu [písm. b)]. V prvním případě Úřad vyzve politickou stranu k jejímu předložení do 15. dubna (§ 19h odst. 3), v druhém případě pak stanoví dodatečnou „přiměřenou“ lhůtu k odstranění jejích nedostatků (§ 19h odst. 5). S ohledem na termín výplaty příspěvku na činnost za první čtvrtletí (15. duben), jsme toho názoru, že uvedené datum je nejzazším možným termínem, kdy se politická strana může vyhnout opatření v podobě pozastavení výplaty. Pokud tedy uvedené nedostatky nebudou po tomto termínu odstraněny, Ministerstvo financí výplatu příspěvku pozastaví (přijme rozhodnutí o pozastavení výplaty). Nečiní tak ovšem na základě vlastního uvážení, nýbrž v souladu s „vyrozuměním“ Úřadu (odst. 1) o nesplnění této povinnosti danou politickou stranou, neboť výhradně Úřad má ve své působnosti posuzování úplnosti předložených výročních finančních zpráv.

Poslední množinou situací, s níž odst. 2 pojí důsledek v podobě pozastavení výplaty příspěvku na činnost, představuje „podání žaloby podle § 15“ [písm. c)]. Přes terminologickou nepřesnost u použití výrazu „žaloba“, odkaz na § 15 zák. o politických stranách napovídá, že tento důsledek vyvolává podání návrhu na rozpuštění strany a hnutí [§ 13 odst. 1 písm. b)] a návrhu na pozastavení činnosti strany a hnutí (§ 14 odst. 1) k Nejvyššímu správnímu soudu (blíže viz komentář k § 15). Přestože dle odst. 2 tento důsledek vyvolává již samotné podání tohoto návrhu (nikoliv meritorní rozhodnutí o něm), jistou pojistku proti jeho zneužití může představovat skutečnost, že Ministerstvo financí podle odst. 4 takto pozastavenou splátku příspěvku na činnost „vyplatí na žádost strany a hnutí zpětně“, pokud „nabude právní moci rozhodnutí soudu, kterým byl zamítnut návrh na pozastavení činnosti strany a hnutí nebo návrh na rozpuštění strany a hnutí, aniž je jejich činnost pozastavena.“ [písm. b)].

Tentýž postup Ministerstva financí komentovaný odst. 4 předvídá i pro ostatní případy, tzn. pokud výroční finanční zpráva byla danou politickou stranou následně předložena a podle zjištění Úřadu je úplná [písm. a)] a rovněž pokud pozastavená činnost dané politické strany „byla znovu obnovena (§ 14 odst. 3)“ [písm. c)].

K odst. 5

Vlastní diskreci Ministerstva financí předvídá až odst. 5, jenž mu ukládá povinnost „upravit výši další splátky státního příspěvku, jestliže se v průběhu roku změnil stav rozhodný pro výpočet výše příspěvku“. Okolnosti či situace, při nichž dochází ke změně stavu rozhodného pro výpočet výše příspěvku, podrobně konkretizuje § 20 odst. 12 (blíže viz komentář k němu).

Judikatura:

■ Městský soud v Praze úkon ministerstva – sdělení o nevyhovění žádosti o výplatu příspěvku na činnost – vyhodnotil jako rozhodnutí správního orgánu. Tento výklad též odpovídá tomu, jak pojal rozhodnutí nový správní řád, účinný od 1. 1. 2006 (§ 67 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb.,

správní řád). (...) činnost vyžadovaná po ministerstvu není časově náročná, neboť není potřeba provádět žádné dokazování ani obsáhle zjišťovat skutkové okolnosti. Postup ministerstva nekomplikovaly ani žádné obstrukce ze strany stěžovatelky, ta naopak činila vše pro včasné uzavření celé věci. Závěr o průtazích učinil Ústavní soud dále proto, že o vyplacení příspěvku stěžovatelka poprvé požádala v květnu 2003 a v červnu 2005 dokonce zavázal ministerstvo k neodkladnému rozhodnutí ve věci Městský soud v Praze, přesto do podání stížnosti rozhodnuto nebylo, a ministr financí dokonce namísto toho, aby zajistil neprodlené vyplacení příspěvku anebo žádost stěžovatelky odmítl s vyloučením důvodů, připisem ze dne 12. 10. 2005 informoval soudce zpravodaje o jakési dohodě se stěžovatelkou, že vyčká se svým rozhodnutím až na výsledek řízení o této ústavní stížnosti. Existence takové dohody, i kdyby k ní skutečně došlo, však ministerstvo povinnosti věc rozhodnout nezabavuje. **(nález Ústavního soudu ze dne 4. ledna 2006, sp. zn. II. ÚS 507/05)**

■ Pojem „rozhodnutí“ ve smyslu § 65 odst. 1 s. ř. s. je třeba chápat v materiálním smyslu jako jakýkoliv individuální právní akt vydaný orgánem veřejné moci z pozice jeho vrchnostenského postavení. Námitky, že rozhodnutí nemělo příslušnou formu a nebylo vydáno v žádném řízení, je nutno odmítnout již proto, že potřeba soudního přezkumu faktických správních rozhodnutí je ještě intenzivnější právě tam, kde správní orgán nepostupuje předem stanoveným a předvídatelným způsobem podle příslušného procesního předpisu. (...) zákon č. 424/1991 Sb. hovoří o „nároku“ politických stran a hnutí na státní příspěvek za podmínek stanovených zákonem (§ 20 odst. 1). Úkolem Ministerstva financí je proto – jak správně konstatoval v odůvodnění napadeného rozsudku městský soud – posoudit splnění zákonných podmínek pro výplatu tohoto příspěvku. **(rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. května 2006, 1 Afs 147/2005-107, č. 923/2006 Sb., NSS)**

Související ustanovení:

§ 14 odst. 3 – Pozastavení činnosti strany a hnutí, § 15 – Příslušnost Nejvyššího správního soudu a ochranná lhůta, § 19h – Výroční finanční zpráva, § 19j odst. 2 písm. d), e) – Správní delikty právníků nebo podnikajících fyzických osob a politických stran, § 20 – Státní příspěvky

Literatura:

- Lavický, P. a kol. *Občanský zákoník, I. Obecná část (§ 1–654), 1. vyd.* Praha: C. H. Beck, 2014.
- Molek, P., Šimíček, V. *Soudní přezkum voleb.* Praha: Linde, 2006.
- Morlok, M. *Politické strany a korupce*, in: Dančák, B., Hloušek, V., Šimíček, V. (eds.), *Korupce: projevy a potírání v ČR a EU. Brno: MPÚ, 2006, s. 128–140.*
- Persily, N. *The Law of American Party Finance*, in: Ewing, K. D., Issacharoff, S. (eds.), *Party Funding and Campaign Financing in International Perspective.* Oxford: Hart Publishing, 2006, s. 213–240.
- Rose-Ackerman, S. *Corruption and Government: Causes, Consequences, and Reform.* Cambridge: University Press, 1999.
- Wagnerová, E., Šimíček, V., Langášek, T., Pospíšil, I. a kol. *Listina základních práv a svobod s komentářem.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012.
- Ward, G., Pinto-Duschinsky, M., Alexander, H. *Money in Politics Handbook: A Guide to Increasing Transparency in Emerging Democracies.* Washington: USAID, 2003.
- Youn, M. (ed.) *Money, Politics, and the Constitution: beyond Citizens United.* New York: The Brennan Center for Justice at NYU School of Law, 2010.
- Ansolabehere, S., Snyder, J. M. *Money and institutional power.* 77 *Texas Law Review.* 1998, č. 6, s. 1673–1704.
- Burke, T. S. *The Concept of Corruption in Campaign Finance Law.* 14 *Constitutional Commentary.* 1997, s. 127–149.
- Garrett, E. *New Voices in Politics: Justice Marshall's Jurisprudence on Law and Politics.* *Harvard Law Journal.* 2009, č. 2, s. 669–678.
- Hampel, P. *Svěřenský fond jako nástroj podnikání. Rekodifikace a praxe.* 2016, č. 1, s. 10–12.

- Hasen, R. L. *Citizens United and the Orphaned Antidistortion Rationale.* 27 *Georgia State University Law Review.* 2012, č. 4, s. 18–33.
- Hellmann, D. *Defining Corruption and Constitutionalizing Democracy.* *Michigan Law Review.* 2012, č. 6, s. 1386–1421.
- Issacharoff, S., Karlan, P. S. *Hydraulics of Campaign Finance Reform.* 77 *Texas Law Review.* 1999, s. 1705–1738.
- Ortiz, D. R. *Water, Water Everywhere.* 76 *Texas Law Review.* 1998, s. 1739–1749.
- Říha, M. *Právo křičet: K oprávnění státu zasahovat do volební soutěže v judikatuře soudů.* *Právník.* 2016, č. 10, s. 885–994.
- Sullivan, K. M. *Political Money and Freedom of Speech.* *UC Davis Law Review.* 1996, č. 6, s. 663–690.
- Sunstein, C. R. *Political equality and unintended consequences.* 94 *Columbia Law Review.* 1994, č. 4, s. 1390–1414.
- Šimíček, V. *Novela zákona o politických stranách v oblasti financování.* *Časopis pro právní vědu a praxi.* 2000, č. 3, s. 285–291.
- Tokaji, D. *The Obliteration of Equality in American Campaign Finance Law (And Why the Canadian Approach is Superior).* *Ohio State Public Law Working Paper.* 2011, č. 140, s. 1–18.

§ 20b

(Důsledky uprázdnění nebo zániku mandátu)

(1) Byl-li mandát poslance, člena zastupitelstva kraje nebo člena zastupitelstva hlavního města Prahy uprázdněn nebo zanikl-li mandát senátora (§ 20 odst. 9), Ministerstvo financí výplatu příspěvku na mandát zastaví při splátce za příslušné pololetí (§ 20a odst. 1), která následuje po uprázdnění nebo zániku mandátu.

(2) Skutečnosti uvedené v § 20 odst. 9 oznámí Poslanecká sněmovna, Senát, krajský úřad nebo Magistrát hlavního města Prahy Ministerstvu financí nejpozději 30 dnů před nejbližším termínem splatnosti splátky příspěvku na činnost.

(3) Nastupuje-li náhradník, který kandidoval za jinou stranu a hnutí na kandidátní listině koalice než poslanec, člen zastupitelstva kraje nebo člen zastupitelstva hlavního města Prahy, který kandidoval na kandidátní listině téže koalice a jehož mandát se uprázdnil, nebo nastupuje-li náhradník, který kandidoval za jinou stranu nebo hnutí na kandidátní listině sdružení stran nebo hnutí a nezávislých kandidátů než člen zastupitelstva hlavního města Prahy, který kandidoval na téže kandidátní listině a jehož mandát se uprázdnil, oznámí tuto skutečnost Poslanecká sněmovna, krajský úřad nebo Magistrát hlavního města Prahy Ministerstvu financí do 20 dnů od nástupu náhradníka.

K odst. 1

Komentované ustanovení navazuje na § 20 odst. 9, který upravuje situaci, v níž nejsou náhradníci, kteří by mohli převzít mandát poslance či člena krajského (pražského) zastupitelstva (náhradníci nebyli, bylo jich málo a všichni se již mandátů ujali, všichni se mandátu vzdali), který zemřel, mandátu se vzdal či jej pozbyl na základě neslučitelnosti funkcí (stal se prezidentem republiky, členem druhé z komor Parlamentu apod.). Mandát tedy nelze bez dalších voleb obsadit, je uprázdněný.

Pokud jde o senátory, vzhledem k charakteru většinové volby tu náhradníci nejsou, volba je tudíž nezbytností. V takovém případě nejde o pozastavení vyplácení příspěvku na mandát, nýbrž o jeho zastavení.

Maličko matoucí je odkaz na splátku za pololetí, když § 20a odst. 1 stanoví, že příspěvky se vyplácejí čtvrtletně. Pokud by tedy k uprázdnění mandátu došlo v únoru, zastavena bude až červencová splátka. Jelikož zákon nepočítá příspěvky v měsících (vyjma roku, v němž se konají volby – srov. § 20 odst. 12), měla by strana v tomto případě zřejmě dostat čtvrtinu celoročního příspěvku na mandát, a to bez ohledu na to, že v březnu jej již nikdo nevykonával.

K odst. 2

Posledně řečené je zřejmě dáno i lhůtami pro přípravu výplat příspěvků. Zákon ukládá parlamentním komorám, krajským úřadům a Magistrátu hl. města Prahy informovat ministerstvo financí o uprázdnění, resp. zániku mandátu nejpozději 30 dnů před nejbližším termínem splatnosti. Znamená to tedy, že zánik mandátu senátora ke dni 20. března, ač Senátem vzápětí ohlášený ministerstvu financí, nebude mít vliv na výplatu příspěvku na mandát, a to jak vzhledem ke konstrukci odst. 1, tak pro nesplnění lhůty (30 dnů před 15. dubnem). K zastavení výplaty příspěvku dojde až posléze, v červenci.

K odst. 3

Druhý typ informační povinnosti je uložen Poslanecké sněmovně, krajským úřadům a Magistrátu hl. města Prahy pro případ, že má dojít ke změně ve výplatě příspěvku na mandát v rámci koalice. Příspěvek na mandát se totiž vyplácí politické straně, za níž byl na kandidátní listině uveden. Koaliční kandidátní listiny však z povahy věci zahrnují kandidáty z různých politických stran, takže se může stát, že náhradník je z jiné politické strany než dosavadní držitel mandátu. V důsledku toho dojde k „přesměrování“ příspěvku na mandát. Informovat o nastoupení náhradníka je třeba do 20 dnů.

Senátní volby jsou organizovány v jednomandátových obvodech, takže zde řešený problém vzniknout nemůže – příjemcem příspěvku je vždy pouze jedna politická strana. Jinou věcí je, zda se koalice dohodla na následném rozdělování částky mezi jednotlivé koaliční subjekty.

Související ustanovení:

§ 20 – Státní příspěvky, § 20a – Výplata příspěvků na činnost

Přechodná a závěrečná ustanovení

§ 21

(Strany a hnutí, které vznikly podle zákona č. 15/1990 Sb.)

(1) Strany a hnutí, které vznikly podle zákona č. 15/1990 Sb., o politických stranách, nebo jsou za ně týmž zákonem považované, jsou stranami a hnutími podle tohoto zákona.

(2) Strany a hnutí uvedené v odstavci 1 upraví do 6 měsíců ode dne účinnosti tohoto zákona své stanovy podle § 6 odst. 2 písm. b), § 6 odst. 3 a 4 a předloží je v další lhůtě 10 dnů ministerstvu příslušnému podle sídla strany a hnutí. Pokud tak v této lhůtě neučiní, dá ministerstvo podnět k návrhu na rozpuštění strany a hnutí [§ 13 odst. 1 písm. b)], popřípadě na pozastavení činnosti strany a hnutí (§ 14).

K odst. 1

Účelem přechodného ustanovení bylo zachovat právní jistotu, pokud jde o právní status dosavadních politických stran. Ty měly podle zákona č. 15/1990 Sb. dvojí režim. Buď vznikly zapsáním do evidence republikového ministerstva vnitra na základě petice nejméně jednoho tisíce občanů při splnění dalších náležitostí (stanovy), anebo je zákon prohlásil za již vzniklé (srov. jeho § 9). Těmi druhými byly původní strany Národní fronty (Československá strana lidová, Československá strana socialistická, Demokratická strana, Komunistická strana Československa a Strana svobody) a dvě v souvislosti s Listopadem 1989 ustavená politická hnutí (Občanské fórum a Veřejnost proti násilí).

K odst. 2

Jelikož byl však nový zákon podrobnější a náročnější než zákon z počátku roku 1990 (prvky obranyschopné demokracie v zákazu protiústavních stran, rozsah příloh návrhu na registraci aj.), bylo třeba politické strany adaptovat novým podmínkám. Proto zákon uložil ve lhůtě šesti měsíců změnit stanovy ve struktuře předepsané v § 6 odst. 2 písm. b), upravit název vzájemně odlišitelným způsobem a umístit sídlo na území československé federace. Nejpozději do deseti dnů po uplynutí šestiměsíční lhůty bylo třeba příslušné změny předložit ministerstvu vnitra republiky podle sídla strany. Marným uplynutím lhůty bylo ministerstvo vnitra zavázáno k podání podnětu návrhu na rozpuštění nebo pozastavení činnosti strany. Návrh mohli podat prezident republiky, vláda nebo generální prokurátor u celostátně působících politických stran, nebo republiková vláda či generální prokurátor u stran působících pouze na území jedné z republik. Dá se předpokládat, že ministerstvo vnitra by podnět adresovalo vládě. Trochu zvláštní je konstrukce obligatorního podnětu s volnou diskrecí co do obsahu návrhu (rozpuštění, pozastavení činnosti). Vždy se totiž jednalo o reakci na nečinnost politické strany.

Zákon zde nestanoví postup pro to, co se s dodanými návrhy dělo. Zřejmě by se postupovalo obdobně jako při registraci změny stanov.

Související ustanovení:

§ 6 – Vznik strany a hnutí, § 13 – Zrušení strany a hnutí, § 14 – Pozastavení činnosti strany a hnutí, § 22–23 – Přechodná a závěrečná ustanovení

§ 21a

(Strany a hnutí působící na území obou republik)

Hodlají-li strany a hnutí působící do 31. prosince 1992 na území obou republik, registrované ve Slovenské republice, vyvíjet činnost i nadále na území České republiky, podají návrh na registraci podle ustanovení tohoto zákona ve lhůtě do 30. června 1993. Pokud tak neučiní, jejich právo vyvíjet činnost na území České republiky zaniká.

K § 21a

Jde o historické ustanovení reflektující zánik Československa. Jelikož je celá úprava politického stranictví koncipována jako určité předpolí výkonu veřejné moci, není možné, aby součástí tohoto předpolí byly politické strany zahraniční. Proto se stanovilo pravidlo propadné povinné registrace celostátně působících, avšak dosud ve Slovenské republice registrovaných politických stran. Stačilo podat návrh na registraci, nikoli dokončit registrační řízení. Každopádně je tu odlišnost oproti režimu dle § 21, kde se jednalo o období změny stanov na daném území existující politické strany.

Otázkou je, jakých politických stran se to týkalo, když byly od samého počátku vývoje po roce 1989 stranické systémy vyvíjeny jako paralelní, snad s určitou výjimkou v podobě pokusu ODS o proniknutí také na slovenské teritorium. Možná by to mohly být strany národnostních menšin.

§ 21b

zrušen

§ 22

(Zrušení zákona č. 15/1990 Sb.)

Zrušuje se zákon č. 15/1990 Sb., o politických stranách.

§ 23

(Účinnost zákona)

Tento zákon nabývá účinnosti dnem vyhlášení.

SUMMARY

The Act hereby analysed was adopted by the Czechoslovak Federal Assembly in October 1991. It replaced a briefer Act No. 15/1990 Coll., on political parties, which belonged to a series of acts adopted as an immediate reaction to the systemic change regarding the fulfilment and guaranteeing of political rights in year 1989. The previous act represented the first integral regulation of the phenomenon of political parties as such; legal regulation from the 1930s only concerned dissolution of political parties that had existed merely in the form of factual entities, partly governed by electoral and other laws.

Political parties are institutions that inherently belong to modern politics, not only in liberal democracies. However, we can identify their various historical predecessors, less institutionalised, but also exemplifying the competition for power, or the collusions of ideas as to 'how' and 'with what aim' power should be exercised. Yet, such collusions or conflicts with unpredictable outcomes are the traits of politics: if there is a clear instruction or rule to be followed, that is not politics. The same can be said about obedience of stark force.

From a comparative perspective, in contemporary liberal democracies one can observe differences between traditionally liberal-democratic states and states with recent experience with totalitarian regimes with a central role of one political party (state party), be it Nazi, fascist or communist. While the states in the first group merely reflect the procedural role of political parties at constitutional level (their key role in the election process), the latter group of states (which prevails in Europe) has an ever more extensive and multicomponent constitutional regulation of political parties.

The Czech lawmaker considers as important the process of establishment of political parties, ensuring their pro-systemic character, the regulation of their economic management, incl. the significant funding share coming from the state budget, the judicial review of their activities and their dissolution, be it voluntary or imposed by the state as a sanction. In 2016, new regulation was adopted, governing the supervision of political parties' economic management and a number of delicts that can be committed in relation thereto.

This commentary offers a detailed interpretation of the Act on association in political parties and political movements, taking into account the constitutional and international regulation of the right to assembly, as well as the case-law of the relevant courts.

LITERATURA

- Antoš, M., Wintr, J. (eds.). *Volby, demokracie, politické svobody*. Praha: Leges, 2010.
- Ansolahehere, S., Snyder, J. M. Money and institutional power. *77 Texas Law Review*. 1998, č. 6.
- Armin, H. H. von Die neue Parteienfinanzierung. *Deutsches Verwaltungsblatt*. 2002, č. 4.
- Blažek, T. Schmittovské kořeny konceptu obranyschopné demokracie? *Jurisprudence*. 2009, roč. XVIII, č. 7, s. 4–13.
- Bahýřová, L., Filip, J., Molek, P., Podhrázký, M., Suchánek, R., Šimíček, V., Vyhnaněk, L. *Ústava České republiky. Komentář*. Praha: Linde, 2010.
- Bartolini, S., Mair, P. *Challenges to Contemporary Political Parties*. In: Diamond, L. Gunther, R. (eds). *Political Parties and Democracy*. Baltimore: John Hopkins University Press 2001, s. 327–343.
- Biezen, I. van, Borz, G. *The Place of Political Parties in National Constitutions: A European Overview*, Working Paper Series on the Legal Regulation of Political Parties, 2009, No. 1, Dostupné na: <http://www.partylaw.leidenuniv.nl/uploads/wp0109.pdf> [cit. 2017-02-13].
- Biezen, I. van, Kopecký, P. The State and the Parties: Public Funding, Public Regulation and Rent-Seeking in Contemporary Democracies. *Party Politics* 2007. Roč. 13, č. 2.
- Bille, L. Democratizing a Democratic Procedure: Myth or Reality? *Party Politics*. 2001, roč. 7, č. 3, s. 363–380.
- Blondel, J. *Comparing Political Systems*. New York – Washington: Praeger, 1972.
- Boguszak, J. Politické strany – kontinuita a diskontinuita (právní kazuistika). *Acta Universitatis Carolinae – Iuridica*, roč. 1999, č. 1–2.
- Burke, T. S. *The Concept of Corruption in Campaign Finance Law*. 14 Constitutional Commentary 1997.
- Cabada, L., Kubát, M. a kol.: Úvod do studia politické vědy. Praha: Eurolex Bohemia, 2. vyd. 2004.
- Dančák, B., Hloušek, V., Šimíček, V. (eds.) *Korupce: projevy a potírání v ČR a EU*. Brno: MPÚ, 2006.
- Duverger, M. *Politické strany*. Praha: Karolinum, 2016.
- Ewing, K. D., Issacharoff, S. (eds.), *Party Funding and Campaign Financing in International Perspective*. Oxford: Hart Publishing, 2006.
- Fenyk, J., Smekal, L. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012.
- Fiala, P., Strmiska, M. *Teorie politických stran*. Brno: Barrister & Principal, 1998.
- Filip, J., Holländer, P., Šimíček, V. *Zákon o Ústavním soudu. Komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007.
- Filip, J. K pojmu základního práva nebo svobody z hlediska jednoho nálezu Ústavního soudu. *Právník*. 1995, č. 8.
- Filip, J. Návrh na rozpuštění Dělnické strany před Nejvyšším správním soudem. *Jurisprudence*. 2009, č. 7.
- Filip, J. *Ústavní právo České republiky I. díl, 4. vyd.* Brno: Masarykova univerzita, 2003.

- Fisher, J. *Why do companies make donations to political parties?* *Political Studies* 4/1994.
- Frantz, C. *Der Untergang der alten Parteien und die Parteien der Zukunft*. Berlin: Verlag und Buchhandlung von M. Ant. Riendorf, 1878.
- Friedel, T. Jak čeští soudci (ne)smí jednat? Praxe kárného soudu ve věcech kárných řízení se soudci v letech 2008–2014. *Jurisprudence*. 2015, č. 1.
- Friedrich, C. J. *Politik als Prozess der Gemeinschaftsbildung. Eine empirische Theorie*. Köln – Opladen: Westdeutscher Verlag, 1970.
- Gabriel, O., Niedermeyer, O., Stöss, R. (Hrsg.). *Parteiendemokratie in Deutschland*. 1. Aufl., Garrett, E. New Voices in Politics: Justice Marshall's Jurisprudence on Law and Politics. *Harvard Law Journal* č. 2/2009.
- Gerloch, A., Šturma, P. a kol.: *Ochrana základních práv a svobod v proměnách práva na počátku 21. století v českém, evropském a mezinárodním kontextu*. Praha: Auditorium, 2011.
- Graf Kerksenbrock, T. *Der Rechtsschutz des Parteimitgliedes vor Parteischiedsgerichten*. Baden-Baden: Nomos Verlag, 1994.
- Grawert, F. *Parteiausschluß und innerparteiliche Demokratie*. Heidelberg: v. Decker, 1987.
- Grinc, J. Nařízení o statusu a financování evropských politických stran – nová úprava svobody politického sdružování v Evropské unii. *Časopis pro právní vědu a praxi*, roč. 2016, č. 2.
- Hampel, P. Svěřenský fond jako nástroj podnikání. *Rekodifikace a praxe*. 2016, č. 1.
- Hasen, R. L. Citizens United and the Orphaned Antidistortion Rationale. *27 Georgia State University Law Review* 4/2012.
- Havlík, V., Hloušek, V. *Czech political parties: their functions and performance: Assessing Czech party politics*. Scientia et Societas, Praha: Newton College, 2013, IX, č. 1.
- Heidenheimer, A. J., Johnston, M. (eds.). *Political Corruption: Concepts and Contexts*. New Brunswick: Transaction Publishers, 2002.
- Heindl, P. *Die politische Partei im Verfassungsrecht. Parteiendemokratie, Parteibegriffe und Parteienfreiheit*. Wien, 2002.
- Heindl, P. *Die politische Partei im Verfassungsrecht. Parteiendemokratie, Parteibegriffe und Parteienfreiheit*. Wien, 2002.
- Hellmann, D. *Defining Corruption and Constitutionalizing Democracy*. *Michigan Law Review* č. 6/2012.
- Hendrych, D. *Správní právo*. Praha: C. H. Beck, 2009.
- Hesse, K. *Grundzüge des Verfassungsrechts der Bundesrepublik Deutschland*. 18. Aufl., Heidelberg: C. F. Müller, 1991.
- Heywood, A. *Politologie*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004.
- Hloušek, V., Kopeček, L., Šedo, J. *Politické systémy*. Brno: Barrister & Principal, 2011.
- Hölscheidt, S. *Das Recht der Parlamentsfraktionen*. Rheinbreitbach: Neue Darmstädter Verlagsanstalt, 2001.
- Issacharoff, S. *Fragile democracies: Contested Power in the Era of Constitutional Courts*. New York: Cambridge University Press, 2015.
- Issacharoff, S., Karlan, P. S. *Hydraulics of Campaign Finance Reform*. *77 Texas Law Review* 1999.
- Jäger, W. *Politische Partei und parlamentarische Opposition. Eine Studie zum politischen Denken von Lord Bolingbroke und David Hume*. Berlin: Humblot & Duncker, 1971.
- Klíma, M. „Catch-all“ strany O. Kirchheimera. *Politologický časopis*, roč. 1996, č. 3.
- Klokočka, V. *Ústavní systémy evropských států*. Praha: Linde, 2006.
- Kmec, J. a kol. *Evropská úmluva o lidských právech. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2012.

- Kosař, D. *Svoboda shromažďování a sdružování*. In: Kmec, J., Kosař, D., Kratochvíl, J., Bobek, M. *Evropská úmluva o lidských právech. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2012.
- Landfried, C. *Partei Finanzen und politische Macht: Eine vergleichende Studie zur Bundesrepublik Deutschland, zu Italien und den USA*. Baden-Baden: Nomos, 1994.
- Luther, K. R., Müller-Rommel, F. (eds.). *Political parties in the new Europe: political and analytical challenges*. Oxford: Oxford University Press, 2002.
- Malíř, J. *Aplikace práva EU a obecné problémy především ústavního práva*. In: Šejvl, M. a kol.: *Aplikace práva EU v České republice. Vybrané problémy*. Praha – Plzeň: Ústav státu a práva AV ČR a Aleš Čeněk, 2009.
- Manin, B. *The Principles of Representative Government*. Cambridge: Cambridge University Press, 1997.
- Mareš, M. *Nahrazování a výkon činnosti státních orgánů extremistickými občanskými sdruženími a politickými stranami*. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2012, roč. 20, č. 2, s. 116–121.
- Mareš, M., Výborný, Š. *Militantní demokracie ve střední Evropě*. Brno: CDK, 2013.
- Mikule, V. *K vývoji právní subjektivity politických stran*. *Časopis pro právní vědu a praxi*, roč. 1997, č. 3.
- Mikule, V. (ed.): *Pocta Františku Šamalíkovi k 80. narozeninám*. Praha: ASPI, 2003.
- Molek, P. *Politická práva*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014.
- Molek, P., Šimíček, V. *Soudní přezkum voleb*. Praha: Linde, 2006.
- Morlok, M. *Art. 21*. In: Dreier, H. (Hrsg.). *Grundgesetz – Kommentar, Band 2*. Tübingen: Mohr Siebeck, 1998.
- Nassmacher, K.-H. *Verstaatlichung der Parteien?* in: Gloe, M., Reinhardt, V. (Hrsg.) *Politikwissenschaft und Politische Bildung*. Berlin: Springer VS 2010.
- Norris, P. *Building Political Parties: Reforming Legal Regulations and Internal Rules*. Harvard University/IDEA, 2004.
- Ortiz, D. R. *Water, Water Everywhere*. *76 Texas Law Review*. 1998.
- Pavlíček, V. *Ústava a ústavní řád České republiky, 2. díl. Práva a svobody*. Praha: Linde, 2. vyd. 2002.
- Persily, N. *The Law of American Party Finance*, in: Ewing, K. D., Issacharoff, S. (eds.), *Party Funding and Campaign Financing in International Perspective*. Oxford: Hart Publishing, 2006.
- Potěšil, L., Šimíček, V. a kol. *Soudní řád správní*. Praha: Leges, 2014.
- Puškářová, E. *Teoretické východiská konceptu militantnej demokracie*. *Právny obzor*. 2016, č. 4, s. 331–352.
- Rose-Ackerman, S. *Corruption and Government: Causes, Consequences, and Reform*. Cambridge: University Press, 1999.
- Roztočil, A. *Legislatura a judikatura k rozpouštění politických stran v první republice*. *Jurisprudence*. 2009, roč. XVIII, č. 7, s. 21–28.
- Říha, M. *Právo křičet: K oprávnění státu zasahovat do volební soutěže v judikatuře soudů*. *Právník*. 2016, č. 10.
- Sartori, G. *Strany a stranické systémy. Schéma pro analýzu*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005.
- Scarrow, S. *Political Parties and Democracy in Theoretical and Practical Perspectives. Implementing Intra-Party Democracy*. IDEA, 2005.
- Schreiber, W. *Handbuch des Wahlrechts zum Deutschen Bundestag: Kommentar zum Bundeswahlgesetz*. Bonn/Köln: Carl Heymann Verlag, 2002.

- Sullivan, K. M. *Political Money and Freedom of Speech*. *UC Davis Law Review* č. 6/1996.
- Sunstein, C. R. *Political equality and unintended consequences*. *94 Columbia Law Review*. 1994, č. 4.
- Svejkovský, J., Deverová, L. *Právnícké osoby v novém občanském zákoníku*. Praha: C. H. Beck, 2013.
- Svoboda, K. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2013.
- Syllová, J., Pítrová, L., Paldusová, H. a kol. *Lisabonská smlouva. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2010.
- Šimíček, V. *Novela zákona o politických stranách v oblasti financování*. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2000, č. 3, s. 285–291.
- Šimíček, V. (ed.). *Financování politického života*. Brno: Masarykova univerzita, 2015.
- Šimíček, V. (ed.). *Volby – svátek demokracie, nebo pletich?* Brno: Masarykova univerzita, 2012.
- Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek I*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014.
- Thiel, M. *Militant democracy in Modern Democracies*. Farnham: Ashgate, 2009.
- Tokaji, D. *The Obliteration of Equality in American Campaign Finance Law (And Why the Canadian Approach is Superior)*. *Ohio State Public Law Working Paper 140/2011*.
- Youn, M. (ed.) *Money, Politics, and the Constitution: beyond Citizens United*. New York: The Brennan Center for Justice at NYU School of Law, 2010.
- Výborný, Š. *Koncept bránící se demokracie v judikatuře Ústavního soudu ČR*. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2012, roč. 20, č. 2, s. 157–163.
- Výborný, Š., Mareš, M. *Komparativní analýza obrany demokracie na poli sdružovacího práva v České a Slovenské republice*. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2013, roč. 21, č. 1, s. 34–42.
- Výborný, Š., Mareš, M. *Možnosti aplikace trestní odpovědnosti právnických osob při zadržování extremismu*. *Trestněprávní revue*. 2012, č. 10.
- Výborný, Š. *Konceptualizace bránící se demokracie*. *Právník*. 2012, roč. CLI, č. 5, s. 441–452.
- Ward, G., Pinto-Duschinsky, M., Alexander, H. *Money in Politics Handbook: A Guide to Increasing Transparency in Emerging Democracies*. Washington: USAID, 2003.
- Wagnerová, E., Šimíček, V., Langášek, T., Pospíšil I. a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012.
- Webber, G. C. *The polycentricity of political financing*. *Public Law*. 2012, č. 4.
- Weber, M. *Politika jako povolání*. In: *Metodologie, sociologie, politika*. Praha: Oikoymenth, 1998.
- Weyr, F. *Nový zákon o zastavování činnosti a rozpouštění politických stran*, ČPSV, roč. 1934 (XVII).
- Weyr, F. *Politické strany*. In: *Slovník veřejného práva československého*. Sv. III. Brno: Polygrafia, 1934 (reprint 2000).

auditor 94, 144
–, určení 94

Česká národní banka
–, člen bankovní rady 132
činnost stran a hnutí 17, 26, 81, 104, 179, 180

–, pozastavení 36, 50, 71, 72, 81, 179
–, –, důsledky 81, 85
–, znovuoobnovení 72, 81
členové Úřadu 128, 130, 138, 143
–, bezúhonnost 138
–, jmenování 138
–, kandidáti 138
–, –, návrh 138
–, plat 128
–, svéprávnost 138

demokracie 17
–, obranyschopná 18
–, ochrana principů 17
–, vnitrostraničká 22

dobrovolný svazek obcí 111
družstvo 93, 94
–, účetní závěrka 94

fundace 111
fyzická osoba 150, 155
–, odpovědnost 155
–, platební transakce 150
–, –, účel 150
–, podnikající 150

informační systém
–, cizinců 158
–, evidence obyvatel 158
insolvenční řízení 50

koalice 93, 159, 160
–, kandidátní listina 159, 160, 177
–, volební výsledek 160

–, –, dohoda o podílu členů 160
krajský úřad 177

likvidátor 50, 55, 59
–, jmenování 59

magistrát hlavního města Prahy 177
městská část 111
městský obvod 111
Ministerstvo
–, financí 140, 160, 173, 177
–, vnitra 36, 42, 43, 45, 50, 53n, 85
mravnost 17

násilí 30
Nejvyšší kontrolní úřad
–, člen 132
–, prezident 132, 138
–, viceprezident 132
Nejvyšší správní soud 81
–, příslušnost 81
–, rozhodování 81

obce 111
obecně prospěšné společnosti 111
obchodní společnost 93, 94
–, účetní závěrka 94

politický institut 93, 105, 111, 154, 155
–, činnost 93, 159
–, –, příspěvek na podporu 93, 94, 154, 159, 160, 173
–, –, zveřejňování výsledků 93
–, hospodaření 140
–, název 145, 159
–, sídlo 145, 159
–, status veřejné prospěšnosti 93
–, účty 154
poslanec 132, 138, 159, 160
–, Evropského parlamentu 132, 138
–, mandát 173, 177

–, –, uprázdnění 177
–, –, zánik 177
Poslanecká sněmovna 138, 159, 160, 177
–, rozpuštění 160

právníká osoba 111, 112, 150, 155
–, majetková účast
–, –, kraje 111
–, –, městské části 111
–, –, městského obvodu 111
–, –, obce 111
–, –, státního podniku 111
–, –, státu 111
–, ovládající 112
–, ovládaná 112
–, zahraniční 111

prezident republiky 81, 132, 136, 138
předseda Úřadu 128, 130, 143
–, bezúhonnost 131, 132
–, funkční období 136
–, jmenování 131
–, kompetence 130
–, odvolání 131, 136
–, plat 128

–, svéprávnost 131, 136
–, výkon funkce 131, 132
–, –, neslučitelnost 132
–, –, podmínky 131, 136
–, –, předpoklady 132
–, zánik funkce 136
–, zastupování 130

přestupek 150
–, pokuta 150
příjmy stran a hnutí 93, 94, 105, 144
–, bezúplatná plnění 93, 105, 111, 112

–, –, přijetí 111, 112
–, –, vrácení 111, 112, 151
–, členské příspěvky 93, 112, 145
–, dary 93, 105, 111, 112, 145
–, –, přijetí 112
–, –, vrácení 112, 151
–, dědictví 93, 145
–, státní příspěvky (viz samostatné heslo)
–, z majetku 93

–, z pořádání akcí 94
–, z účasti na podnikání 94
přípravný výbor 35, 36, 42, 43
–, činnost 35

–, členové 35
–, zmocněnec 45
příspěvkové organizace 111

registrace 10, 35, 45, 180
–, návrh 35, 180
–, –, náležitosti 35, 36, 42
–, –, nedostatky 42, 43
–, –, podání 42, 180
–, odmítnutí 45
–, –, rozhodnutí 45
–, provedení 45
–, řízení 43
–, –, zahájení 42, 43, 45
rejstřík stran a hnutí 50, 85
–, potvrzení o zápisu 50
–, přístupnost 50
–, výmaz 53, 54
–, –, návrh 55
–, zapisované údaje 50

sdužování občanů 1
–, právo 1
–, účel 1, 2
–, výkon státní správy 45
Senát 138, 159, 160, 173
senátor 132, 138, 159, 160
–, mandát 173, 177
–, –, zánik 160, 177
soudce 132
soudní ochrana 85
správní delikty 140, 150, 151, 154
–, následky 155
–, odpovědnost 155
–, –, zánik 155
–, pokuty 151, 154, 155
–, –, určení výměry 155
–, projednání 140, 155
–, spáchání 155
–, –, okolnosti 155
–, –, způsob 155
–, závažnost 155
stát 111, 155
státní podnik 111
státní příspěvky 93, 94, 105, 159, 160
–, na činnost 93, 159, 173
–, na mandát 159

–, na úhradu volebních nákladů 93
 –, nárok 159, 160
 –, stálý 159
 –, výplata 173, 177
státní rozpočet 93, 112
státní zástupce 132
strany a hnutí 1, 17, 54, 105, 111, 112, 142, 144, 151, 155, 159, 177n
 –, činnost (viz činnost stran a hnutí)
 –, členové 55, 85, 93, 145
 –, členství 10, 13
 –, –, neslučitelnost 10
 –, etatizace 28
 –, hospodaření 93, 140
 –, –, kontrola 142, 157
 –, kandidátní listina 159
 –, kartelizace 28
 –, likvidace 50, 55, 59
 –, –, majetkový zůstatek 59
 –, majetek 94
 –, název 36, 50
 –, oddělení od státu 26
 –, organizace 26
 –, –, územní princip 26, 32
 –, orgány 17, 36, 59
 –, –, rozhodčí 85
 –, –, rozhodnutí 85, 86
 –, –, statutární 50, 94
 –, ozbrojování 26
 –, oznamovací povinnost 52
 –, platební transakce 104
 –, podnikání 93
 –, právní nástupce 59
 –, právní povaha 13
 –, příjmy (viz příjmy stran a hnutí)
 –, registrace (viz samostatné heslo)
 –, rozpuštění 58, 71, 81
 –, –, dobrovolné 59
 –, sdružení 159, 160, 177
 –, –, kandidátní listina 160, 177
 –, sídlo 36, 50, 179
 –, stanovy 17, 36, 45, 179
 –, –, změna 50, 53
 –, účetní závěrka 94, 144
 –, –, ověření auditorem 94, 144
 –, účty 104, 105
 –, –, identifikátor 105

–, –, vedení 104, 151
 –, –, zvláštní 105, 109, 150, 151
 –, vedení účetnictví 94
 –, výdaje 105, 144
 –, výroční finanční zprávy 140, 142, 144, 145, 151, 173
 –, –, nedostatky 151
 –, –, přístupnost 145
 –, –, úplnost 145
 –, vznik 35
 –, –, podle zákona č. 15/1990 Sb. 178, 180
 –, zakládání 26, 32
 –, zánik 50, 54, 55
 –, závazky 93
 –, zrušení 50, 55, 58, 59, 85
 –, –, důsledky 85
 –, –, rozhodování 58
svěřenský fond 111

**Úřad pro dohled nad hospodařením
 politických stran a hnutí** 105, 126, 140,
 145, 154

–, činnost 126, 130
 –, –, zpráva 130, 140
 –, členové (viz členové Úřadu)
 –, dohled 140, 142, 157, 158
 –, –, výkon 142, 143
 –, důstojnost 132
 –, nezávislost 126
 –, oprávnění 142
 –, organizační struktura 130
 –, předseda (viz předseda Úřadu)
 –, působnost 140
 –, –, výkon 140
 –, sídlo 126
 –, užívání registrů 157, 158
 –, zaměstnanci 143
 –, zřízení 126
ústav 111

veřejný pořádek 17

vláda 81
 –, člen 132
volby 81, 159
 –, kandidát 93
 –, –, nezávislý 93, 160, 173
 –, rok konání 160

volební kampaň 93
 –, financování 93, 105
 –, člen 138, 159, 160
 –, –, mandát 173, 177
zastupitelstvo kraje 159, 160
 –, člen 138, 159, 160
 –, –, mandát 173, 177
základní registr obyvatel 157
 –, referenční údaje 157, 158
zastupitelstvo hlavního města Prahy 159,
 160

SLOVO O AUTORECH

doc. JUDr. Jan Kysela, Ph.D. (nar. 1974) – vedoucí katedry politologie a sociologie Právnické fakulty Univerzity Karlovy a tajemník Stálé komise Senátu pro Ústavu ČR a parlamentní procedury; literárně se věnuje průřezovým tématům ústavního práva, ústavní teorie, státovědy a politologie, ve formě monografií se zabýval tematikou práva na odpor a občanské neposlušnosti, dvoukomorových parlamentů, zákonodárné delegace a obecně ústavní teorie.

JUDr. Marian Kokeš, Ph.D. (nar. 1981) – absolvent oboru Právo a právní věda na Právnické fakultě Masarykovy univerzity a oboru politologie a mezinárodní vztahy a evropská studia na Fakultě sociálních studií tamtéž. V současnosti pedagogicky působí jako odborný asistent na Katedře ústavního práva Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Od roku 2006 současně působí jako asistent na Ústavním soudu ČR, nyní u ústavního soudce doc. JUDr. Vojtěcha Šimíčka, Ph.D. Mezi oblastí jeho odborného zájmu patří ústavní soudnictví, lidská práva, zákonodárství či politické strany.